

BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH: MAKROIQTISODIY YONDOSHUV

**МАКРОИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИКНИ МУСТАХКАМЛАШ ҲАМДА
ИҚТИСОДИЙ ЎСИШ СУРЪАТЛАРИГА ЭРИШИШ**

Асқарова М.Т.

*ТДИУ Макроиқтисодий таҳлил ва
прогнослаштириш кафедраси мудири*

Жамолов Ж.Ж.

*ТДИУ Макроиқтисодий таҳлил ва
прогнослаштириш кафедраси ассистенти*

Аннотация. Мақола макроиқтисодий барқарорликни мустахкамлаш ва иқтисодий ўсиш суратларини сақлаш масалаларига бағишланган. Тадқиқот натижаларидан макроиқтисодий барқарорлик омиллари улар ривожланишининг тармоқ параметрларини ҳисобга олган ҳолда баҳо беришда, шунингдек, ҳудудларда инвестицияларни мутаносиб тақсимлаш жараёнида фойдаланиш мумкин.

Таянч сўзлар: макроиқтисодий барқарорлик иқтисодий ўсиш, ялпи жамғариш, барқарор ривожланиш, макроиқтисодий мутаносибликни таъминлаш.

Кириш. Ўзбекистонда иқтисодий ислохотларнинг ҳар бир босқичида макроиқтисодий барқарорликни ва иқтисодий ўсишни таъминлаш асосий устувор вазифа сифатида белгиланиб келинди. Маълумки, макроиқтисодий барқарорлик мамлакатнинг ялпи ички маҳсулотида намоён бўлади ва у давлатнинг иқтисодий қудратига баҳо беради. Глобал пандемия дунё мамлакатлари иқтисодиётига, шу жумладан, Марказий Осиё давлатлари қатори Ўзбекистонга ҳам ўз таъсирини кўрсата бошлади. Шу сабабдан, Ўзбекистонда ушбу таъсирларни камайтириш ва иқтисодиётни қўллаб-қувватлашга қаратилган тезкор чоралар кўрилди, 20 га яқин фармон ва қарорлар имзоланди. Жумладан, иқтисодиёт тармоқлари ва тадбиркорлик субъектларини, аҳолини қўллаб-қувватлашга қаратилган иқтисодий чораларнинг жами қиймати 32,3 трлн. сўмдан ортиқни ташкил этди. Инқирозга қарши курашиш жамғармаси ташкил этилиб, мазкур маблағлар коронавирус инфекциясига қарши кураш бўйича тадбирларга йўналтирилди.

Тадқиқот методологияси. Макроиқтисодий барқарорлик- барқарор нархлар даражаси, ишсизликнинг паст даражаси, миллий валютани барқарорлиги, капитални эркин ҳаракати. Узоқ муддатли даврда инфляцияни меъёрий даражасида давлат томонидан инвестиция ва жамғармаларни оширишга шароит яратишдир.

Шу нуқтаи назардан, мақолада макроиқтисодий барқарорликни мустахкамлаш ва иқтисодий суръатларни сақлашнинг назарий ва услубий асослари ўрганилган ҳамда макроиқтисодий барқарорлик омиллари таҳлил қилинган. Қиёсий ва таркибий таҳлил қилиш учун Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотларидан фойдаланилган. Ўрганиш жараёнида таҳлил, синтез ва қиёсий таҳлил усулларида фойдаланилган.

Таҳлил ва натижалар муҳокамаси. Ўзбекистонда ҳукумат томонидан қўрилган чоралар макроиқтисодий муносибликни сақлаш, қабул қилинган ўрта муддатли дастурлар асосида таркибий ва институционал ўзгаришларни чуқурлаштириш ҳисобига ялпи ички маҳсулотнинг барқарор ўсиш суръатларини таъминлашга эришилди. Ҳаракатлар стратегиясининг 3-йўналиши иқтисодиётни янада ривожлантириш ва либераллаштиришнинг устувор йўналишларини ўз ичига олган.

Ушбу мақсадга таянган ҳолда, Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг ўзаро боғлиқ устувор вазифаларини ҳал этишга қаратилган ёндашувни ифодаладик (1-расм).

1-расм. Барқарор иқтисодий ўсиш суръатларини таъминлаш жарёнининг модели¹

Таклиф этилаётган ёндашувнинг асосий моҳияти иқтисодий ўсишга иқтисодиётнинг ҳар бир тармоғи ёки соҳасининг мамлакат ЯИМ ҳажми ва унинг ўсиш суръатига қўшаётган улушларини (ҳиссаларини) максимал-лаштиришга қаратилган. Бунда уларнинг қуйидаги жиҳатлари ҳисобга олинади. Биринчидан, фаолият юритаётган ҳар бир тармоқ ёки иқтисодиёт соҳаси корхоналари ҳозирги кунда ўз ишлаб чиқариш салоҳиятига, яъни табиий ресурсларга, асосий фондларга, иш билан банд меҳнат ресурсларига ҳамда ишлаб чиқариш технологияларига эга. Иккинчидан, тармоқларнинг иқтисодий ўсишга қўшаётган ҳиссалари корхоналарнинг мавжуд салоҳиятидан самарали фойдаланишига шунингдек, унинг асосий капиталини янгилашга жалб этилган инвестициялари ҳажми ҳамда ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва рағбатлантириш усулларига

¹ Манба: муаллифлар ишланмаси

боғлиқ ҳисобланади. Ва ниҳоят учинчидан, иқтисодиёт тармоқ ва соҳалари мамлакатда макроиқтисодий барқарорлик ҳамда давлатнинг пул – кредит ва бюджет – солиқ сиёсати, таркибий ва институционал ўзгаришларни чуқурлаштиришга қаратилган чора – тадбирларни қанчалик ўз вақтида ва самарали бажарилишига боғлиқ ҳисобланади.

Иқтисодий ўсишни қўллаб – қувватлашнинг мазкур жиҳатларини ҳисобга олганда иқтисодиёт тармоқ ва соҳалари ривожланишини алоҳида биз тақлиф этаётган ёндашув орқали ўрганиш ва шу асосда улар ҳар бирини истиқболда ЯИМ даги улушини ўзгариши тенденцияларини прогноз қилиш, тармоқларда стратегик режаларни ишлаб чиқиш, шу орқали иқтисодий ўсиш, аҳоли даромадлари ва жамғармалари миқёсини аниқлашга имконият беради. Бу эса ўз навбатида Ҳаракатлар стратегиясида иқтисодиёт тармоқларининг ривожига ҳамда уларнинг экспорт салоҳиятини ошириш юзасидан белгилаб қўйилган устувор вазифаларни самарали ҳал этишга қўмаклашади.

Шу билан бир вақтда Ўзбекистонда Ҳаракатлар стратегияси тамоилларига ва устувор йўналишларига амал қилган ҳолда ривожланишнинг стратегик мақсадлари жаҳон андозаларига мос равишда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. Мирзиёевнинг Фармонлари, маърузалари ва чиқишларида белгилаб берилган барқарор иқтисодий ривожланишнинг устувор вазифаларини амалда ижросини таъминлаш, Ўзбекистон иқтисодиёти ва унинг ҳудудлари ривожланишини таъминламоқда.

Мамлакат иқтисодиётнинг ривожланишини баҳолаш мезонларидан бири сифатида иқтисодий ўсиш кўрсаткичи қабул қилинган. Ушбу кўрсаткич муайян давр мобайнида реал ЯИМ ҳажмининг ўзгариши, тўлиқ бандлилик шароитига мос келувчи потенциал ишлаб чиқариш даражасини узоқ муддатли кўпайиши тенденциясини англатади. Шунини ҳисобга олганда, Ўзбекистонда аҳоли турмуш даражасини ошириш, ижтимоий муаммоларни ечиш, мамлакатнинг жаҳон ҳамжамиятидаги иқтисодий ва сиёсий мавқеини мустаҳкамлашга эришиш ва макроиқтисодий барқарорлик ва иқтисодий ўсишни таъминлаш, иқтисодий ислохотларнинг асосий мақсади қилиб белгилаб олинган.

Бизнинг фикримизча, Ўзбекистонда иқтисодиётни барқарор ривожланишининг муҳим йўналиши сифатида хусусий мулкчилик, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни устувор ривожлантиришга асосий эътибор қаратиш лозим. Шунини ҳисобга олиб, кичик бизнеснинг янги субъектларининг ташкил этилиши ва ривожланишини ҳар томонлама рағбатлантириш, кичик бизнес нуфузини ошириш, уларни қўллаб-қувватлашни фаоллаштириш ҳамда ҳимоя қилишнинг институционал нормалари янада такомиллаштириш лозим. Шу билан бирга иқтисодий ўсишни барқарор суръатларига эришиш борасида, иқтисодиётнинг реал сектори тармоқларида меҳнат унумдорлигини ошириш учун бошқариш усуллариини такомиллаштириш, иқтисодиётнинг базавий тармоқлари, айниқса саноат ва қишлоқ хўжалигида иқтисодий ўсиш ресурслардан фойдаланишни кенгайтириш ҳисобига эмас, балки сифат жиҳатдан такомиллаштирилган ишлаб чиқариш кооперацияси ва кластер механизмини жорий этиш ҳисобига эришиш самарали йўл бўлиб ҳисобланади.

Макроиктисодий барқарорлаштириш чора-тадбирларидан кутилаётган натижалар

Асосий сценарий	Муқобил (хатарли) сценарий
• иқтисодий ривожланиш тенденцияларининг давом этиши ва ташқи шароитларнинг сезиларли даражада ўзгармаслиги ҳамда солиқ соҳасида ва таркибий ислохотлар борасида босқичма-босқич кутилган натижаларга эришилиб борилиши назарда тутилган; • солиқ ислохотларининг самарали амалга оширилиши ҳамда иқтисодиётни кредитлаш ҳажмининг ўсиш суръатларининг мақбуллаштирилиши кўзда тутилган; • ЯИМ ўсиш суръати 2018 йил якунига кўра 5,2%, 2019 йилда эса 5,4% бўлди. Ўтган ва жорий йилларда инвестицион фаолликнинг ошиши ҳамда иқтисодиётнинг реал секторида олиб борилаётган ислохотлар натижасида кейинги йилларда иқтисодиётнинг ўсиш суръатлари янада тезлашиши кутилмоқда; • йиллик инфляция даражасининг кўрсаткичлари 2018 йилда 16–17%ни, 2019 йилда 13,5–15,5%ни ва 2020 йилда 11–12%ни ташкил этди	ташқи иқтисодий шароитларнинг ёмонлашуви ва амалга ошириладиган таркибий ислохотларнинг секинлашуви тахмин қилинган; ташқи ва ички шароитларнинг ёмонлашуви ҳамда таркибий ислохотларнинг кутилган натижа бермаслиги ҳисобига 2021 йил якунларига кўра инфляция даражасининг 10–11%гача ўсиши кутилмоқда.

Республикада макроиктисодий барқарорликни таъминлаш, валюта бозорини эркинлаштириш, юқори ликвидли товарларни сотишнинг бозор усулларини жорий этиш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш бўйича амалга оширилган чора-тадбирлар аҳолининг кенг қатламларини тадбиркорлик фаолиятига фаол жалб қилиш учун қулай шарт-шароитлар ҳамда иқтисодий ислохотларни изчил давом эттириш учун мустаҳкам замин яратди.

Макроиктисодий барқарорлик ҳамда иқтисодий ўсишни таъминлашда марказий банкнинг масъулияти улкан эканлигини ҳисобга олиб, уни таъминлашда ўзининг асосий ва муқобил сценарийлари ишлаб чиқилди. Иккала сценарийда ҳам Марказий банк пул-кредит сиёсатини юритишда эҳтиёткорона ёндашувдан фойдаланиб, пул-кредит шароитларини бир маромда қатъийлаштириб боришни кўзда тутилган. Бунда муқобил сценарийда янада қатъийроқ чоралардан фойдаланилади. Унга кўра, истикболда пул-кредит сиёсатининг муҳим вазифалари сифатида инфляция даражасини пасайтириш ва инфляцион таргетлаш режимига ўтиш учун асос яратиш, ш.ж. пул-кредит сиёсати инструментлари ва трансмиссион механизмларини ривожлантириш зарур.

Инфляцияни келтириб чиқарувчи асосий омиллар инвестицион фаолликнинг ошиши натижасида иқтисодиётда вужудга келадиган юқори талаб ва тартибга солинадиган нархларнинг либераллаштирилиш кутилмоқда. Бунда давлат корхоналарининг ислоҳ қилиниши (ш.ж. хусусийлаштирилиши) доирасида капитал кўйилмалар ҳажмининг ўсиши инвестицион фаолликни рағбатлантирувчи асосий омил бўлади.

Иқтисодий фаолият турлари кесимида Ўзбекистон Республикасининг
ЯИМ ҳажми² (жорий нархларда, млрд.сўм)

Кўрсаткичлар	2016 йил	2017 йил	2018 йил	2019 йил	2020 йил
I. ЯИМ	242495,5	302536,8	406648,5	510 117,2	580 203,2
<i>шу жумладан:</i>					
тармоқларнинг ялпи қўшилган қиймати	220064,0	267744,8	361072,7	464 854,5	535 831,0
маҳсулотларга соф солиқлар	22 431,5	34 792,0	45 575,8	45 262,7	44 372,2
II. Тармоқларнинг ялпи қўшилган қиймати	220064,0	267744,8	361072,7	464 854,5	535 831,0
Қишлоқ, ўрмон ва балиқ хўжалиги	74 779,0	90 983,9	113 660,7	130 306,9	151 251,0
Саноат (қурилишни қўшган ҳолда)	58 545,9	74 799,0	117 05,0	166 698,6	190 216,5
саноат	45 397,9	59 570,4	95 803,9	136 103,2	152 728,0
қурилиш	13 148,0	15 228,6	22 101,1	30 595,4	37 488,5
хизматлар	86 739,1	101961,9	129507,0	167 849,0	194 363,5
савдо, яшаш ва овқатланиш бўйича чизматлар	18 755,4	21 540,6	26 747,9	32 501,7	37 194,4
ташиш ва сақлаш, ахборот ва аълоқа	21 113,0	25 305,5	30 616,0	36 630,4	38 531,5
бошқа хизмат тармоқлари	46 870,7	55 115,8	72 143,1	98 716,9	118 637,6

Бугунги кунда барқарор иқтисодий ўсишнинг йўналишларидан бири сифатида мамлакатимизда ўзлаштирилаётган инвестициялар ҳажми алоҳида аҳамият касб этади. Инвестицияларнинг мамлакат иқтисодиётига киритилиши натижасида ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатиш корхоналарининг фаоллиги ошмоқда, бу эса ўз навбатида, аҳолининг иш билан бандлиги ва аҳоли даромадларини ошишига олиб келмоқда. Ушбу вазифаларни самарали амалга оширишда мамлакат ривожланишининг асосий макроиқтисодий кўрсаткичларининг ўзгариш тенденциялари диққатимизни жалб этди.

Юқоридаги жадвалда Ўзбекистонда ялпи ички маҳсулотнинг иқтисодий фаолият турлари кесими таҳлил қилинган. Жадвалда келтирилган маълумотлардан кўриниб турибдики, иқтисодий ўсиш суръати миллий иқтисодиётнинг асосий тармоқларида кузатилган ижобий ўсиш суръатлари билан боғлиқдир.

Миллий иқтисодиётнинг 2016 йилда ЯИМ 242 495,5 млрд. сўмни, ташкил қилган бўлса, Тармоқларнинг ялпи қўшилган қиймати, 220 064,0 млрд. сўмни ташкил қилган. 2020 йилда бу кўрсаткичлар, ЯИМ 580 203,2 млрд. сўм, Тармоқларнинг ялпи қўшилган қиймати 535 831,0 млрд. сўм Маҳсулотлар учун соф солиқларнинг ЯИМ таркибидаги улуши 44 372,2 млрд.сўм ташкил қилди.

Ўзбекистонда иқтисодиётнинг барқарор ўсиши ва макроиқтисодий барқарорликни тахминлаш борасида натижалар кўзланаётган экан, бу

² Ўзбекистон Республикаси иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги маълумотлари

вазифаларни бажариш учун қуйидаги тадбирларни амалга ошириш лозим деб ҳисоблаймиз:

- иқтисодиётнинг етакчи тармоқлари учун узоқ муддатли ривожланиш дастурларини ишлаб чиқиш ва унинг изчиллик билан амалга оширилишини таъминлаш;

- мамлакатимизнинг ҳар бир ҳудуди учун мавжуд салоҳиятни инобатга олган ҳолда махсус ривожланиш дастурларини ишлаб чиқиш ва уларни амалга оширишни таъминлаш;

- хусусий мулкчиликни ривжлантириш, хусусий тадбиркорликнинг янада жадал ўсишини таъминлаш;

- нархлар барқарорлигини таъминлаш мақсадида банк кредитларини айнан иқтисодиётнинг реал секторига жалб этилишини таъминлаш;

- аҳолининг истеъмоли учун зарур бўлган товар ва хизматларнинг таннархини ошиб кетмаслигини таъминлаш мақсадида ишлаб чиқариш воситаларини (асбоб ускуналар ва бошқаларни) импорт қилишни аста секинлик билан камайтириб бориш ҳамда уларнинг ишлаб чиқарилишни маҳаллийлаштириш;

- ялпи ички маҳсулот ҳажми ошишини таъминлайдиган, бугунги кунда дунёда долзарб масалага айланаётган ахборот-коммуникация хизматларини кескин даражада ўстириш;

- малакатдаги мавжуд илмий ва инновацион салоҳиятлардан унумли фойдаланиш;

- ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар таркибини ва сифатини яхшилаб, уларнинг жаҳон бозорларида рақобатбардошлигини таъминлаш;

- иқтисодиёт тармоқларида тадбиркорликни кенгайтиришни рағбатлантириш механизмларини янада фаоллаштириш.

Назаримизда, ушбу тадбирлар зарурий дастурлар ва лойиҳалар асосида амалга оширилса, Ўзбекистондаги барқарор иқтисодий ўсишга эришиш имкониятлари ошади.

Пандемия даврида иқтисодиётни қўллаб-қувватлашда фискал сиёсат (фискал рағбатлантириш) асосий ўрин тутди. Айни пайтда Марказий банк томонидан банк тизимида амалга оширилган қуйидаги чора-тадбирлар ҳам макроиқтисодий барқарорликни таъминлашга хизмат қилди:

1. Аҳоли ва тадбиркорлик субъектлари учун кредит тўловлари муддатининг узайтириб берилиши. Карантин чоралари жорий этилган дастлабки кунлардан Марказий банк томонидан тижорат банкларига аҳоли ва тадбиркорлик субъектларининг кредит тўловлари муддатини узайтириб бериш ва шу орқали карантин даврида даромадлари қисқарган ва пул тушумлари камайган аҳоли ва бизнес субъектларини қўллаб-қувватлаш бўйича тавсиялар берилди. Натижада иқтисодиёт субъектларининг жами 26,5 трлн. сўмлик (шундан 5,2 трлн. сўмлик жисмоний шахслар ва 21,3 трлн. сўмлик юридик шахслар) кредит тўловлари муддати 2020 йил 1 октябрга қадар узайтириб берилди. Шунингдек, тижорат банкларига мазкур кредитларни таснифлашда кредит сифатини ўзгартирмаслик ва заҳира шакллантирмаслик имконияти берилди.

2. Кредит тўловлари муддатининг узайтириб берилиши банк тизими ликвидлигига сезиларли таъсир этишини ҳисобга олиб, банк тизими ликвидлигини ва тўлов тизими барқарорлигини таъминлаш борасида ҳам тегишли чоралар кўрилди. Хусусан, 2020 йил 24 февралдан банк тизими ликвидлигини тартибга солиш мақсадида жорий этилган қисқа муддатли пул-кредит сиёсати инструментлари пандемия шароитида ўзининг ижобий самарасини берди ҳамда банкларга РЕПО ва валютавий своп операциялари орқали доимий равишда ликвидлилик тақдим этилиб, инқироз шароитида ҳам тўловлар узлуксизлигини таъминлашга эришилди.

Шунингдек, мазкур даврда мажбурий захираларни ўртачалаш коэффиценти 2 маротаба – апрель ойида 25 фоиздан 35 фоизгача ва июнь ойида 35 фоиздан 75 фоизгача оширилди ва натижада тижорат банкларига жами 2,8 трлн. сўмлик ликвидлилик қайтариб берилди. Бундан ташқари,

Марказий банк Бошқарувининг 2020 йил 11 июндаги қарори билан банкларга ликвидлилик беришнинг 2 та янги инструменти жорий этилди:

а) махсус инструментлар механизми - тижорат банкларига 3-6 ойлик муддатга ипотека кредитлари гарови остида кредит ажратиш механизми бўлиб, инқироз шароитида банк тизимини узоқ муддатли ликвидлилик билан қўллаб-қувватлаш мақсадида 2020 йил якунига қадар вақтинчалик жорий этилди.

б) қайта тикланувчи кредит линиялари - тижорат банкларининг миллий валютадаги юқори ликвидли активларнинг жами миллий валютадаги активлардаги улуши 3 фоиздан кам бўлган, шунингдек, банкларнинг тўлов қобиляти йўқолган ҳолларда 12 ой муддатга кредит линияси очиш орқали тижорат банкларига Марказий банкдан пул маблағларини жалб қилиш имконияти яратилди. Айни пайтда банк тизими ликвидлигининг барқарор даражада шаклланиши ва бошқа пул-кредит сиёсати инструментларининг самарали қўлланилиши сабабли бугунги кунга қадар мазкур инструментларга талаб бўлмади.

3. Иқтисодиётда инфляцияни пасайтириш ва иқтисодий фаолликни қўллаб-қувватлаш мақсадлари ўртасидаги мувозанатни таъминлаш вазифаларидан келиб чиқиб, Марказий банк пандемиянинг макроиқтисодий ҳолатга, шу жумладан, ялпи талаб ва таклифга таъсиридан ҳамда инфляциянинг жорий ва прогноз динамикасида келиб чиқиб, асосий ставкани пасайтириб борди. Хусусан, Марказий банк Бошқарувининг 2020 йил 14 апрелдаги қарори билан асосий ставка 1 фоиз бандга пасайтирилиб, йиллик 15 фоиз даражасида 10 сентябрдаги қарори билан яна 1 фоиз бандга пасайтирилиб, йиллик 14 фоиз даражасида белгиланди.

4. Масофавий банк хизматларини янада ривожлантириш ва кенгайтириш. Март ойининг иккинчи ярмидан бошлаб қатъий карантин чораларининг жорий этилиши, транспорт воситалари, шу жумладан, жамоат транспорти қатновининг чекланиши аҳолининг банкларга бориши ва улар хизматидан фойдаланишида қийинчиликларни юзага келтирди.

Айнан шу сабабли карантиннинг дастлабки кунларидан бошлаб, барча тижорат банклари масофавий банк хизматларини янада ривожлантириш, мобил иловаларини такомиллаштириш, онлайн депозит, кредит ва тўлов хизматларини

фаоллаштириш ва банк биносига келмасдан барча турдаги банк хизматларини миждозларга етказиб бериш имкониятларини кенгайтиришга эътибор қаратди. Натижада қисқа муддат ичида онлайн банк хизматларидан фойдаланувчилар сони сезиларли даражада ошди.

Ички ва ташқи мувозанатни таъминлаш модели ХВФ қарзлари ҳисобига барқарорлаштириш сиёсати ва таркибий қайта қуришларни ўтказган қўплаб мамлакатлар томонидан қўлланилган. ХВФ дастурларида бу моделга мувофик, бюджет-солиқ сиёсати ички баланс билан, реал валюта курси жорий операциялар ҳисоби билан, пул-кредит сиёсати хорижий валютанинг заҳиралари ҳажми билан боғланган. Бу моделда ташқи баланс мақсади икки таркибий қисмга, яъни жорий операциялар ҳисоби ва валюта заҳиралари даражасига ажратилади. Бунда қуйидаги учта қоида қўлланилади:

- 1) агар инфляция жуда юқори бўлса, бюджет тақчиллигини камайтириш;
- 2) агар жорий операциялар ҳисоби тақчиллиги юқори бўлса, реал айирбошлаш курсини пасайтириш;
- 3) агар хорижий валюта заҳиралари жуда кам ёки жуда тез қисқараётган бўлса, пул-кредит сиёсатини қатъийлаштириш талаб этилади.

Хулоса ва таклифлар. Макроиктисодий барқарорликни таъминлаш ҳукуматнинг энг устувор вазифаларидан бири саналади, шунинг учун унинг моҳияти ва хусусиятларини ўрганиш иқтисодий тараққиётнинг ҳар бир босқичида долзарб бўлмоқда. Таҳлиллар шуни кўрсатадики, мамлакатимизда макроиктисодий барқарорликка эришилган бўлиб, келгусида уни мустаҳкамлаш учун қуйидагиларни амалга ошириш мақсадга мувофикдир:

- иқтисодий асосланмаган ҳамда самарадорлигини баҳолаш қийин бўлган имтиёзларни бекор қилиш орқали, солиқ солиш шароитларини тенглаштириш ва солиқ юкини қайта тақсимлаш;

- келгусида валюта сиёсатини либераллаштириш (валюта тушумини мажбурий сотиш мажбуриятини тушуриш ва босқичма-босқич бекор қилиш, ТИФни амалга оширишда эркин алмашинувчи валюта билан тенг ўринда асосий савдо ҳамкор давлатлар валюталарида шу қаторда сўмда амалга оширилишида рўхсат бериш), сўмнинг алмашинув курси ўсиш суъатини сақлаш;

- молия бозорининг ўзгарувчанлигини инобатга олиб фоиз сиёсатини такомиллаштириш;

- омонатларни жалб қилиш мақсадида аҳоли ва хўжалик юритувчи субъектлар (хусусан микро фирмалар ва кичик бизнес ҳисобига) ишончини ошириш учун банклардан фаолияти доирасига кирмайдиган вазифаларни олиб ташлаш;

- банкларнинг фонд бозорида қимматли қоғозлари даромадлигини ва инвестицион жозибадорлигини ошириш ва бошқалар. Бу ўз навбатида, ижтимоий-иқтисодий тараққиётнинг узвий қисми сифатида макроиктисодий барқарорликни мустаҳкамлаш, улкан ишлаб чиқариш салоҳиятига эга бўлган миллий иқтисодиётимизни жадал ривожлантириш учун барча зарур шароитлар яратиш ва шу тариқа мамлакатимиз фаровонлиги ҳамда барқарорлигининг кафолати бўлиб хизмат қилади.

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 17 январдаги “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешикта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Фаол инвестициялар ва ижтимоий ривожланиш йили”да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида”ги ПФ-5635-сонли Фармони. www.lex.uz.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 21-сентябрдаги “2019-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини инновацион ривожлантириш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисидаги”ги ПФ-5544-сонли Фармони. www.lex.uz.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги Фармони. /Халқ сўзи. 08.02.2017 й. №28 (6722).
4. G. Di Bartolomeo, E. Saltari. Theoretical Foundations of Macroeconomic Policy. Sunrise Setting Ltd, Brixham, UK, 2017, english.
5. Миропольского Д.Ю., Бродский Т.Г., Макроэкономика. Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2018. – 368 с.
6. Королев М.А., Иванов Ю.Н., Карасева В.Л. Опыт стран СНГ в измерении ненаблюдаемой экономики. // Вопросы статистики, №11/2004.
7. Бреднева Л.Б. К вопросу об измерении дифференциации регионов по уровню экономического развития // Вестник ХГАЭП. 2015. №1. С 75-77